MARATHI

मराठी

PAPER-III

प्रश्नपत्र-III

Note : This paper is of **two hundred (200)** marks containing **four (4)** sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

टीप : ही प्रश्नपत्रिका **दोनशे (200)** गुणांची असून तीत **चार** विभाग आहेत. प्रत्येक विभागांतर्गत तपशीलवार सूचनांप्रमाणे सर्व प्रश्न सोडवावयाचे आहेत.

SECTION – I
विभाग – I

Note : This section contains **five (5)** questions based on the following poem. Each question should be answered in about thirty **(30)** words and each carries **five (5)** marks. **(5 × 5 = 25 marks)**

टीप : या विभागात पुढील कवितेवर आधारित असे **पाच (5)** प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर **तीस (30)** शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास **पांच (5)** गुण आहेत. **(5 × 5 = 25 गुण)**

अधांतरी काजळी आणखी पाण्यावर भोवरा;
झाडे झाली मुकी मुकी अन् बनबांबू बावरा.

बनबांबू बावरा घुमवितो कातर काळे दु:ख;
जळी निखळती रानपरींचे निळेजांभळे पंख.

पिकू दिल्याविण कुणी कातरी गडद पोपटी फळे,
चोच उघडुनी विव्हळ झाले घरट्यावरचे खुळे.

घरट्यावरचे खुळे पाहते : घाव ढगा लागुनी
सर एखादी कोसळते का पानपान उजळुनी.

नुक्ती कोठे मांजर व्याली जीव सान कोवळे;
तोच दाटले काचेवरती अवेळचे कावळे.

अवेळचे कावळे आणखी अधांतरी काजळी;
छातीवर हादरा : भोवरा कोल गरगरे जळी ....

1. कवितेच्या प्रारंभी निसर्गचित्रातून कोणती भावस्थिती प्रस्थापित होते ?

2. 'रानपरींचे पंख', 'घरट्यावरचे खुळे' या कल्पनांचे काव्यसौंदर्य स्पष्ट करा.

3. एखाद्या सरीमुळे काय घडून येईल असे कवीला वाटते ?

4. काव‌ळे का जमले ? त्यामुळे कवीच्या मनावर काय परिणाम झाला ?

5. ही कविता म्हणजे केवळ एका निसर्गदृश्याचे चित्र नसून त्यातून आणखी काही सूचितार्थ व्यक्त होतो. तो कोणता ?

Section – II
विभाग – II

Note : This section contains **fifteen (15)** questions, each to be answered in about **(30)** words. Each question carries **five (5)** marks. **(5 × 15 = 75 marks)**

टीप : या विभागात **पंधरा** प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **तीस (30)** शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास **पाच (5)** गुण आहेत. **(5 × 15 = 75 गुण)**

6. भास्करभट्ट बोरीकर यांच्या ग्रंथकर्तृत्वाची माहिती द्या.

7. शाहिरांनी समकालीन समाजस्थितीचे वर्णन कसे केले आहे ?

8. 1960 नंतरच्या काळातील दहा प्रमुख कवी-कवयित्रींची नावे सांगा.

9. उच्चारण केंद्री स्वनविज्ञानाचे स्वरूप सांगा.

10. मम्मटाने सांगितलेली काव्य प्रयोजने कोणती ?

11. वामनाने सांगितलेले दहा शब्दगुण कोणते ?

12. साहित्यसमीक्षेची पाच कार्ये सांगा.

13. सिग्मंड फ्रॉइड याने मानवी मनाची कोणती तीन शक्तिकेंद्रे सांगितलेली आहेत, त्यांची माहिती द्या.

14. साहित्य प्रकाराच्या संकल्पने विषयीची एकसत्त्ववादी भूमिका सांगा.

15. एकोणिसाव्या शतकातील धार्मिक व सामाजिक सुधारणेवर भर देऊन लेखन करणाऱ्या दहा लेखकांची नावे सांगा.

16. वाचकांच्या अभिरूचीला वळण लावणारे प्रमुख घटक कोणते ?

17. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा शिक्षणविषयक दृष्टिकोन सांगा.

18. ग्रामीण साहित्याच्या चळवळीतील पाच लेखक आणि त्यांच्या प्रत्येकी एका पुस्तकाचे नाव सांगा.

19. कुसुमाग्रज यांच्या ‘पृथ्वीचे प्रेमगीत’ या कवितेचे आशयसूत्र सांगा.

20. ‘स्मृतिचित्रे’ या आत्मचरित्रातून लक्ष्मीबाई टिळक यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची कोणती वैशिष्टये दिसून येतात ?

SECTION – III
विभाग – III

Note : This section contains five (5) questions from each of the electives/specializations. The candidate has to choose **only one** elective/specialization and answer all the Five (5) questions from it. Each question carries twelve (12) marks and each to be answered in about two hundred (200) words. All question are compulsory. **(12 × 5 = 60 marks)**

टीप : या विभागात ऐच्छिक/वैकल्पिक अभ्यासक्रमावर आधारित असे पाच (5) प्रश्न आहेत. उमेदवाराने ***कोणताही एक ऐच्छिक*** /वैकल्पिक विषय निवडून त्यावरील सर्व पाचही प्रश्न सोडवावयाचे आहेत. प्रत्येक प्रश्नास बारा (12) गुण असून प्रत्येक प्रश्न सुमारे दोनशे (200) शब्दांत सोंडवावयाचा आहे. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(12 × 5 = 60 गुण)

ऐच्छिक I - लोकसाहित्य

21. ओवीगीताचा रचनाबंध सांगून जात्यावरील ओवीगीतांचे ठळक विशेष नोंदवा.

22. लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या सांगून त्यापैकी तुम्हाला योग्य वाटणाऱ्या एका व्याख्येचे विवेचन करा.

23. लोकसाहित्याच्या अभ्यासातील क्षेत्रीय अभ्यासाचे महत्त्व सांगून त्यासाठी कराव्या लागणाऱ्या पूर्वतयारीचे स्वरूप सांगा.

24. प्रयोगरूप लोककला म्हणजे काय ते संगून ‘वाघ्या-मुरळीचे जागरण’ मघील प्रयोगरूपाचे विशेष सांगा.

25. पेशवेकालीन तमाशा आणि आधुनिक तमाशा यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

ऐच्छिक II - तौलनिक साहित्याभ्यास

21. तौलनिक साहित्याभ्यासाची नित्य वाढत जाणारी व्याप्ती स्पष्ट करा.
22. एकोणिसाव्या शतकातील मराठी वाङ्मयावरील पाश्चात्य प्रभावाची चिकित्सा करा.
23. भारतीय साहित्य या संकल्पनेत अनुस्यूत असलेले विविधता व एकात्मता यांचे अनुबंध स्पष्ट करा.
24. अनुवादाच्या विविध प्रकारांचे सोदाहरण वर्णन करा.
25. फारसीमधून मराठीत झालेल्या अनुवादांचे स्वरूप वर्णन करा.

किंवा

ऐच्छिक III - स्त्रीवादी साहित्याभ्यास

21. 'स्त्रीवादी साहित्य समीक्षेच्या आधारे केवळ स्त्रियांनी लिहिलेल्या साहित्याचाच उलगडा करता येतो' – चर्चा करा.
22. स्त्रीवादी समीक्षा प्रस्थापित साहित्याचे पुनर्मूल्यांकन कसे करते ते साधार लिहा.
23. स्त्री प्रश्नांसंबंधी मराठीत स्त्रियांनी केलेल्या वैचारिक लेखनाचा आढावा घ्या.
24. 'रीटा वेलिणकर' आणि 'तेरूओ' या कादंबऱ्यांचे स्त्रीवादी दृष्टिकोनातून परीक्षण करा.
25. स्त्रीवादी चळवळीच्या प्रभावामुळे स्त्रियांच्या कवितेतील प्रतिमासृष्टीत कोणते बदल झाले ते सोदाहरण सांगा.

किंवा

ऐच्छिक IV - ग्रामीण साहित्य

21. 'कृषिकेंद्रित जीवन हा ग्रामीण साहित्याचा गाभा आहे' – चर्चा करा.
22. 'ग्रामीण साहित्यनिर्मितीत स्त्रियांचे योगदान अतिशय अल्प आहे', या विधानाची चर्चा करा.
23. ग्रामीण कवितेच्या वाटचालीचा आढावा घ्या.
24. द.मा. मिरासदार यांच्या साहित्य विश्वाचा परिचय करून द्या.
25. विठ्ठल वाघ यांच्या कवितेचे स्वरूपविशेष सांगा.

किंवा

ऐच्छिक V - दलित साहित्य

21. 'मानवी मूल्यांची प्रतिष्ठापना हा दलित साहित्याचा केंद्रबिंदू आहे' चर्चा करा.
22. दलित साहित्य-समीक्षेचे स्वरूप सांगा.
23. सामाजिक दस्तावेज या दृष्टीने दलित आत्मकथनांची चिकित्सा करा.
24. नामदेव ढसाळ यांच्या कवितेचे विशेष स्पष्ट करा.
25. दलित वैचारिक लेखनातील विविधता स्पष्ट करा.

SECTION – IV
विभाग – IV

Note : This section consists of one essay type question of **forty (40)** marks to be answered in about **one thousand (1000)** words on any one of the following topics.

(40 × 1 = 40 marks)

टीप : या विभागात **चाळीस (40)** गुणांचा एक निबंधात्मक प्रश्न आहे. पुढीलपैकी **एका** विषयाची निवड करून त्याचे उत्तर सुमारे **एक हजार (1000)** शब्दांमध्ये लिहावयाचे आहे. **(40 × 1 = 40 गुण)**

26. ‘लोककला आणि महाराष्ट्र शासनाचे धोरण’ या विषयाची सर्वांगाने चिकित्सा करा.

किंवा

‘भारतातील साहित्य हे तौलनिक साहित्याभ्यासापुढील एक आव्हान आहे आणि ते त्याच्या भावी प्रगतीचे क्षितिजही आहे.’ चर्चा करा.

किंवा

‘स्त्रीप्रधान साहित्य’ आणि ‘स्त्रीवादी साहित्य’ या संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ग्राम संस्कृती आणि ग्रामीण साहित्य यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

बदलत्या जीवनानुभवाचे प्रतिबिंब दलित साहित्यात उमटले आहे का, याची चर्चा करा.

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ___________________________
   (Name) ____________________________
2. (Signature) ___________________________
   (Name) ____________________________

Roll No. | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No.______________________________

(In words)

Test Booklet No.

D-3809

Time : **2 1/2** hours]

PAPER-III
MARATHI

[Maximum Marks : **200**

Number of Pages in this Booklet : **32**

Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answer to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc., is prohibited.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुए रिक्त स्थान पर ही लिखिये ।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है ।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है ।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे ।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें ।
8. **केवल नीले/काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें ।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।**

FOR OFFICE USE ONLY	
Marks Obtained	
Question Number	Marks Obtained
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....